

Универзитет у Београду
Филозофски Факултет
Одељење за историју

Дипломски рад

***Битлси и турнеја у Сједињеним Америчким Државама -
одјек у америчкој јавности***

Ментор:

Др. Дубравка Стојановић

Студент:

Исидора Смиљанић ИС14/20

Београд,
септембар 2018.

Предговор	2
Увод	4
Долазак Битлса у Америку и сукоб генерација	9
А. Огорченост и осуда	10
Б. Резервисаност	13
В. Хистерија и одушевљење	14
Да ли су Битлси значајнији од Исуса?	19
а. Огорчење и мржња	20
б. Помирљивост и разумевање	22
в. Обожавање	24
Закључак	29
Прилог	32
Литература	43

Предговор

Први поп-рок бенд Битлси из Ливерпула обележили су музичку сцену двадесетог века. Бенд од четири члана – Џон Ленон, Пол Маккартни, Џорџ Харисон и Ринго Стар – освојио је срца омладине широм света. Нови музички стил, имиџ и наступ изазивао је потпуно одушевљење. Њихов велики успех праћен је огромним бројем продатих плоча и великим кругом обожаваоца. Више албума и синглова заузимало је прво место на свим музичким листама у Великој Британији. Снимањем у најбољим студијама са најновијом техником, Битлси су успели да постигну врхунски квалитет сваког снимка. Током своје каријере бенд је експериментисао са различитим жанровима, од рокенрол музике до психоделије, хард рока, а након пута у Индију 1968. године, индијска традиционална музика била је главна инспирација за нове песме.

У свом раду бавићу се Битлсима од 1964. године, када бенд постаје права сензација у Великој Британији, Сједињеним Америчким Државама, а затим и широм света. Битлси од 1963. постају једна од главних тема новинара који нови феномен општег обожавања, већим делом од стране женске публике, називају "Битлманија". Посебно ћу се бавити доласком Битлса у Америку као и погледом јавности на њих и нови стил музике. Њихови јавни наступи одиграли су се у више наврата – током фебруара и августа 1964. године, а затим и у августу 1965. и 1966. године. Америчка турнеја одиграла је важну улогу у историји бенда и његовој популарности. Догађаје од доласка Битлса на амеродем Џ.Ф.К., затим првих наступа, велике популарности и успеха, али и сукоба са америчком јавношћу и протеста 1966. године, сагледаћу као посебан феномен у поп култури двадесетог века. Кроз исечке новинских чланака који садрже извешаје са конференција за новинаре или интервјуе, као и одговарајућу литературу дочараћу различите погледе америчке јавности на ову нову сензацију, од општег обожавања бенда и чланова до мржње након контраверзне изјаве Џона Ленона о хришћанству. Ови догађаји, поред тога што су представљају део историје бенда, играју и значајну улогу у општем феномену промене која је настала код младих педесетих и шездесетих година двадесетог века.

Дакле, главни циљ овог рада је да сагледа различите реакције америчке јавности, старијих и млађих генерација, на долазак Битлса у Америку и њихову улогу на домаћој рокенрол сцени.

Главни извори који су обрађени за писање овог рада су исечци из новина, односно дневне америчке штампе и фотографије које су биле приложене уз новинске чланке. Када користимо новине као историјски извор морамо да сагледамо ограничења. Првенствено морамо да сагледамо намеру, односно шта је тачно новинар или уредник желео да постигне новинским чланком - које информације су укључене у извештај и да ли су неке искључене тенденциозно. Поред тога што новински чланак извештава о тренутним догађајима, он може бити пропагандан. Такође став аутора, када се зна ко је написао чланак, мора да се узме у обзир при обради извора.

Када је реч о новинским чланцима који су употребљени за писање овог рада, морам истаћи ограничења са којим се сусрећемо. Тачније, ради се о новинским исечцима са блога. Компилацију ових извора направили су обожаваоци широм света са циљем да одрже успомену на Битлсе. Исечци су сортирани по годинама, од настанка бенда до распада 1970. године, а када су у питању године у којима су Битлси ишли на турнеје, исечци су сортирани по градовима где су се одржавали концерти. Главно ограничење оваквог извора је већ извршена селекција и не можемо са сигурношћу рећи на основу ког принципа је извршена та селекција.

Фотографије такође садрже прегршт информација о историјским догађајима и служе као доказ наративу. Зато често уз обрађене новинске чланке наилазимо на фотографије, које својом ефектношћу остављају јачи утисак на читаоца. У овом случају, било да се ради о опису концерата или дочека Битлса, уз опис у виду текста, фотографија као визуелни приказ потпуније дочарава одређени догађај.

Битлси су одиграли велику улогу у историји рокенрол музике и поред тога што су један од најпопуларнијих бендова двадесетог века, постали су и друштвени феномен. "Вирус битламаније" који је захватио углавном младе девојке широм света заинтригирао је савременике, али и потоње историчаре, писце, чак и психологе. Самим тим су године турнеје и врхунац хистерије обожаваатељки врло заступљена тема у монографијама, са главним циљем да открију узроке "битламаније" и како се она тако брзо проширила.

Увод

Да бисмо боље разумели зашто је америчка јавност на одређен начин одреаговала на долазак Битлса, морамо сагледати какве су биле културолошке, социјалне, али и економске карактеристике америчког друштва. Корените промене у овим аспектима настале су у послератним годинама, највише током педесетих. Управо се почеци јаза између генерација, новог имица младих и љубави према рокенрол музици, тачније све оно што ће обележити период доласка Битлса у Америку, налазе у деценији и по након Другог светског рата.

Корене поп културе у Америци можемо пронаћи још пре Другог светског рата, али рат, са свим својим страхотама и недаћама, подстакао је развој америчке поп културе на разновразне начине. Током педесетих година Америком су доминирала два фактора. Први фаткор је био до тада незабележени раст у економији који је заувек променио социјалну структуру. Други је константни и панични страх од комунизма. Први фактор и његова последица, односно промена социјалне структуре, је у аспекту популарне културе врло значајан. Економски просперитет, уз изузетак дана Велике депресије, настао је захваљујући све већим улагањима власти у своју државу. Државни новац се трошио на грађење школа, нових кућа, новчане додатке за ветеране, програме државе благостања и нови међудржавни систем аутопутева. Један од главних циљева државе благостања био је стварање потрошачког друштва. Појачан просперитет, пораст понуде и доступност нових производа, и прилагођавање начина рекламирања су помогли да настане тренутна потражња за производима који ће постати саставни део културе потрошачког друштва.¹

Други светски рат је за многе породице био разлог да одложи стварање породице. У послератним годинама, а нарочито након успостављања државе благостања долази до великих демографских промена. Ова промена у литератури се најчешће назива "бејбибум". Наталитет је незапамћено скочио, а укупан број становника је порастао за "скоро двадесет посто током педесетих година, са сто педесет милиона 1950. године на сто осамдесет милиона 1960. године".² "Бејбибум" је такође уско везан за потрошачко друштво. Већи број становника значио је већу потражњу. Деца средње класе имала су далеко боље, сигурније и удобније детињство од својих родитеља. Скоро свака просечна

¹ Alan Brinkley, Ellen Fitzpatrick, *America in modern times: since 1890*, New York, 1997, 414.

² Tim McNeese, *The Cold War and Postwar America 1946-1963*, New York, 2010, 89.

америчка породица уз помоћ повољних стамбених кредита живела је удобно у својој новој кући у предграђу, са најновијом техником у кухињи, фрижидером и машином за прање судова и новим колима у гаражи. Телевизор је представљао још један леп додатак у дневним собама широм Америке. Иако је телевизор постојао још раније његов пун значај и утицај се уочава тек педесетих година. Телевизија је постала нови прозор у свет, начин рекламирања производа али и средство манипулације и пропаганде. Телевизија и нови вид пропаганде је "стварио направио нови амерички начин размишљања који тера људе да желе више, боље и новије ствари".³

На први поглед време педесетих изгледа као време конзервативизма, традиционалних вредности и скоро сасвим прекопиране породице средње класе, чије су куће, баште, па чак и деца изгледала идентично. Ипак ова деценија памти и жестоку опозицију "ванила" стереотипима у виду нове литературе, мизике и филма.⁴ То су били млади људи, тинејџери, који су бежали од свих стега предратног друштва. Културу младих чинила је рокенрол музика, нови стил облачења и сукоб са родитељима и она представља једну од ретких субкултура која је пркосила вредностима културе већине. Млади људи су почели да преиспитују сва правила и уверења која су гајили њихови родитељи и прихватили без поговора. "Побуна младих" кренула је још двадесетих година, у време прохибиције, када су нови стил музике, облачења и ноћних излазака окупирали младе широм Америке. Ипак, у поређењу са јазом генерација који је започео педесетих и који и дан данас постоји, разлике које су настале двадесетих година нису имале те размере.

За младе је рокенрол музика, која је са собом носила нови начин понашања и облачења, представљала вид слободе, нешто ново и занимљиво, нешто са чиме су могли да се идентификују. Њихови родитељи су имали другачије асоцијације. Биле су налик насиљу или деликвенцији, али оно што их је највише мучило је видљива веза са сексом. Препознатљиве сексуалне конотације присутне у безброј рокенрол песама, отворена андрогинија код звезда као што је Литл Ричард и секс скандали који су окупирали позната лица попут Џери Ли Луиса и Чак Берија, су само подупрели уверења да рокенрол намерава да потисне постојеће стандарте.⁵ Секс је генерално представљао проблематичну тему за родитеље, пошто са једне стране нису желели да њихова деца

³ Т. McNeese, *нав. дело*, 97.

⁴ Т. McNeese, *нав. дело*, 94.

⁵ Alan Petigny, *The permissive society: America, 1941-1965*, New York, 2009, 182.

постану промискуитетна, а са друге стране нису желели ни да њихова сексуалност буде потиснута. Тако да је већ педесетих година секс све мање остајао табу тема у америчком друштву, како су се предрасуде о мастурбацији јењавале и у много школе је уведено сексуално образовање.⁶ Тако да без обзира на сво негодовање и јавно критиковање, већ педесетих година рокенрол постаје све популарнији и ствара се све већа група обожаватеља. Самим тим су се и критичари повлачили и рокенрол је постајао све прихватљивији правац музике.

Поред рокенрол музике, фармерке (Denim Jeans) су такође представљале симбол тинејџерске "потраге за слободом".⁷ Фармерке су се увелико носиле и продавале пре Другог светског рата, али тада нису представљале ништа више но одевни предмет. Уз популаризацију коју им је донео Холивуд када их носе звезде попут Џејмс Дина и Марлон Бранда, фармерке добијају симболичко значење и постају део културе младих. Фармерке су биле свакодневна одећа за Американце који припадају радничкој класи. Млади у фармеркама поносили су се и индентификовали са обичним радником и његовим врлинама као што су простодушност и непретенциозност.⁸ Највише су волели када су фармерке биле старе, поцепане или бледе, како би што више подсећале на одећу вредног радника који се сваки дан сусреће са тешким физичким пословима.

У свету који се рапидно мењао, од начина живота до економских стандарда, где је поп култура била у полету, а рокенрол мењао историју музике, окупила се нова музичка група по имену Битлси. Џон Ленон рођен је 9. октобра 1940. године у Ливерпулу. Као млад није показивао превелики ентузијазам за музику, али је самостално научио да свира неке једноставније песма на хармоници. Појава нове песме Елвиса Прислија "Heartbreak Hotel" 1956. оставила је велики утисак на тада петнаестогодишњег Ленона: "Ништа ме није погодило пре тога као Елвис. Рокенрол је био стваран за разлику од свега осталог. То је била једина ствар која ме дотакла, од свих ствари које су се догађале када сам имао петнаест година".⁹ Пол Маккартни делио је слична искуства са Леноном. Такође незаинтересован за музику у раном детињству, научио је да свира клавира искључиво на наговор оца. Али, у тинејџерским годинама, када је почео активно да слуша амерички рокенрол, Пол је одлучио да научи да свира гитару и самостално пише песме. Иако су одрасли у истом граду, Џон и Пол су се упознали тек у јулу 1957.

⁶ А. Petigny, *нав. дело*, 197.

⁷ А. Petigny, *нав. дело*, 189.

⁸ А. Petigny, *нав. дело*, 193.

⁹ Jim Wentzel, *The Beatles (Rock & Roll hall of fame)*, New York, 2002, 12.

године преко заједничких пријатеља на сајму. Џон је био импресиониран када је Пол наштимовао своју гитару и отпевао популарну песму "Twenty Flight Rock" од Еди Кохрана, а у то време знати цео текст ове песме био је велики успех.¹⁰ Када је Џон сазнао да Пол пише своје песме одважио се да самостално пише текстове и компоњује.

Чланови групе стално су се мењали, али Џон и Пол су остајали. Заједно су свирали, писали песме и међусобно се подучавали. За то време још један будући члан Битлса је вредно вежбао гитару – Џорџ Харисон. За разлику од Пола и Џона, Џорџ је од малена показао интересовање за музику, али и велики таленат. Могао је после само неколико слушања да без грешке одсвира песму од почетка до краја, чак и да у тренутку убаци или измени неки део по свом укусу.¹¹ Пре него што је почео да свира са Полом и Џоном, Џорџ је имао свој бенд који је основао са братом Питером и пријатељем Артуром. Џорџ и Пол су похађали исту школу. Убрзо су постали пријатељи и када је Пол чуо како Џорџ свира гитару, и закључио да поседује велики таленат, одмах га је препоручио Џону. Иако се Џон двоумио у вези Харисона, Џорџ је марта 1958. године почео да свира са Џоном и Полом, у бенду који се звао "The Quarrymen". Мада је био млађи од Пола годину дана и од Џона три, Харисон је од тада па до распада групе остао "млађи брат" у њиховим очима.¹²

Наступи у Хамбургу је прави почетак Битлса.¹³ По први пут изван познатог Ливерпула, чланови бенда су, инспирисани посебном културом овог града, стварали основе за нови звук, нови идентитет и изглед.¹⁴ Пет наступа, од 1960. до 1962. године, пружили су значајно искуство за младе музичаре, које ће послужити у периоду америчких турнеја када су Битлси били на свом врхунцу. Трансформација је била очигледна, али недостајао је разрађен план како бенд учинити светски познатим. У том аспекту велику улогу одиграо је Брајан Епстајн, млади власник студија, који је у Битлсима видео нешто посебно и другачије. На његов наговор, Битлси су оставили своје кожне јакне и заменили их црним, углађеним оделима. Коначна слика Битлса, према којој их најлакше препознајемо и памтимо, је почела да се формира. Улазак Ринга Стара у бенд 1962. године била је последња измена чланова.

¹⁰ J. Wentzel, *нав. дело*, 15.

¹¹ Kate Siobahn, *The Beatles: a musical biography*, Santa Barbara, 2010, 19.

¹² Steven D. Stark, *Meet the Beatles: a cultural history of the bend that shook youth, gender, and the world*, New York, 2005, 58.

¹³ Тада се бенд звао The Quarrymen, а након наступа у Немачкој The Silver Beatles.

¹⁴ S. Stark, *нав. дело*, 79.

Те зиме 1964. године, када су Битлси слетели на аеродром Џон Ф. Кенеди, Америка је имала добро развијену рокенрол сцену, коју су подржавали млади. Самим тим је изазов за млади бенд из Ливерпула био већи. Већ тада се видело да су Битлси највећи музички феномен у Британији свих времена. Године 1963. Битлси су постигли рекорд. Успели су да продају највише плоча у Британији, имали су четири сингла који су били број један на музичким листама – "Please Please me", "From Me to You", "She Loves You" и "I Want to Hold Your Hand" – и два хит албума.¹⁵ Без сумње, Битлси су освојили срца британске јавности, али Америка је представљала други универзум. Пре Битлса, ниједан британски рок наступ у Америци није ни приближно забележио већи успех.

Први концерти Битлса у Америци одржали су се у фебруару 1964. године. Битси су током ове посете наступали два пута, у Вашингтон Колосеуму и у Карнеги Холу у Њујорку, где их је дочекало на хиљаде обожаваоца. Гостовања у тада најгледанијем телевизијском програму код Еда Саливана је дало "ветар у леђа" младом бенду и њихова популарност је расла из дана у дан. Година 1964. је када је Битлманија постала део америчких живота.¹⁶ Први успеси потстакнули су Битлсе да се исте године, у августу, врате у Америку и да се овог пута задрже скоро месец дана. Прва америчка турнеја почела је концертом у Сан Франциску на стадиону *Cow Palace*. Битлси су одржали тудесет концерата у двадесет и три града широм америке, да би турнеју окончали наступом у Њујорку. Сваки концерт био је пропраћен медијима и конференцијама за новинаре, а само од продаје карата Битлси су зарадили преко милион долара. Битлси су након прве турнеје одржали још две. Друга турнеја је почела 15. августа 1965. године, након европске турнеје и премијере филма *Help!* у Лондону. Ова турнеја трајала је две недеље и први наступ је поново одржан у Њујорку, али овог пута на Шеј Стадиону. По први пут је отворен стадион био искоришћен за овакав догађај. Те године Битсли су посетили девет америчких градова и Торонто у Канади. Турнеја се завршила у Сан Франциску 31. августа. Последња турнеја се одржала такође током августа, од 12. до 29. августа 1966, након објављивања новог албума *Revolver*. Ова турнеја је била обележена контраверзној изјавом Џона Ленона о чему ће бити више речи у даљем раду.

¹⁵ S. Stark, *нав. дело*, 11.

¹⁶ S. Stark, *нав. дело*, 152.

Долазак Битлса у Америку и сукоб генерација

Битлси су одиграли велику улогу у формирању личности тинејџера шездесетих година широм света и на основу обрађених извора (селективних новинских чланака и фотографија) ово поглавље ће се бавити различитим погледима, критикама и схватањима младог бенда из Ливерпула, током хаотичних година америчке турнеје и Битлманије. Већ крајем 1963. године талас Битлманије је освојио Велику Британију. Захваљујући многобројним новинским чланцима и извештајима, Битлси су преко ноћи постали звучно име, а пријем код краљице Елизабете II био је додатна афирмација њиховог успеха. Ипак, америчка јавност још увек није делила исти ентузијазам као британска. Синглови Битлса су били увелико пласирани на америчко тржиште, али без већег успеха. Самим тим се турнеја, као најефикаснији вид промоције, указала као добро решење. Такође, Америка представља колевку рокенрол музике, па би освајање срца америчке јавности имало и симболичку вредности за бенд. Успут треба споменути и финансијски аспект оваке одлуке, с обзиром да је америчко тржиште далеко веће од британског.

Још пре одласка у Америку Битлси су потписали уговор којим је започета реализација снимања филма *A Hard Day's Night*. Филм је одиграо врло значајну улогу у контексту америчке турнеје. Слика о Битлсима као духовитим, симпатичним и младим момцима одржала је популарност групе током читаве турнеје. Након филма уследило је објављивање албума *Help!* (1965), који се убрзо нашао на месту број један музичких листа. Успех који су доживели захваљујући турнејама и популарности филма омогућио је Битлсима да експериментишу и напредују у музичком стваралаштву.

Година 1964. биће запамћена као година када су Битлси освојили Америку.¹⁷ Први кораци ка огромном успеху направљени су изласком из авиона на Аеродром Џон Ф. Кенеди и гостовањем Битлса на тада најгледанијем телевизијском програму водитеља Еда Саливана. Најверније обожаватељке у Америци имале су прилику да по први пут уживо чују Битлсе. Остали су помно посматрали извођење три

¹⁷ Dolores Barclay, "1964: The Year Beatles Took America", *The Evening News*, 5. фебруар 1984, 18.

песме популарног бенда испред малих екрана. "То је била најгледанија емисија у држави, само у Њујорку је 72 посто грађана испратило програм".¹⁸

Већ по слетању четворица музичара кроз прозорска окна авиона могли су да примете крајње невероватан приказ – скоро 2000 тинејџера са шареним плакатима, тесно нагурани уз полицијске барикаде. Они су скакали, вриштали, звиждали, певали, плакали од среће или се онесвешћивали како је кренуло искрцавање.¹⁹ Долазак Битлса дефинитивно никога није оставио равнодушним и направио је велики јаз у америчкој јавности. И млади и старији помно су посматрали овај догађај и реаговали на различите начине. Било да је превагнуло позитивно или негативно мишљење о групи, главни циљ је постигнут: јутро након наступа код Еда Саливана сви су причали о Битлсима. Новински чланци су детаљно извештавали о броју и понашању младих фанова, о концертима и другим дешавањима везаних за Битлсе. На основу обрађених извора можемо направити категоризацију различитих мишљења, ставова и осећања према Битлсима.

а. Огорченост и осуда

Када је реч о селективним новинским извештајима који су пратили америчку турнеју и који су употребљени за писање овог рада, ствар никако није црно-бела. Заједничка карактеристика једног дела новинских чланака је одређена доза сумње и предрасуда према бенду које су пласиране као шала, али овде ћемо се позабавити онима који се баве озбиљном критиком Битлса. Критика се углавном сводила на коментаре везане за изглед чланова бенда, музички таленат или на апсурдност хистерије која је окупирала младе девојке широм државе.

Неки аутори су са подозрењем гледали искључиво на физички изглед чланова бенда, који јесте сам по себи био нов и специфичан, док су други одлазили корак даље. За њих, светски успех Битлса није имао везе са музичким талентом, већ са добро осмишљеном рекламом. Чак је и наступ код Еда Саливана код најстрожијих критичара окарактерисан као потпуни промашај и потврду ранијих предрасуда о бенду и њиховом музичком таленту.²⁰ Такође је и за родитеље младих обожаваатељки Битлманија, након

¹⁸ Исто

¹⁹ *The Grand Vallay State College Keystone*, 21. фебруар 1964., 3.

²⁰ Најупечатљивији је чланак са насловом "Age is Showing" који наговештава сукоб генерација и неразумеваше опсесије младих људи: "Наше сумње су потврђене. Битлси су подједнако непривлачни и неталентовани уживо као и на плочама". *The Gergetown Herald*, 13. фебруар 1964, 4.

наступа који су испратили преко малих екрана, постала још већа мистерија.²¹ Неки критичари су ишли толико далеко да су Битлсе називали "пародијом рокенрол музике"²² или "псеудо-музичарима".²³ Оно што је додатно бунило старије генерације и новинаре био је сам наступ Битлса, који је за стандарде рокенрол сцене у Америци био статичан. Та карактеристика би се додатно истакла у поређењу са наступима Елвиса Прислија.²⁴ Сву енергију Битлси су улагали у вокални домен. Остатак наступа Битлси су свирали своје инструменте, ударали ногама о под и симпатично померали главама лево-десно са широким осмехом на лицу. Ипак, уз велико чуђење дела јавности, свака нумера би се завршавала гламурозним аплаузом и овацијама.

За родитеље и старије генерације, очараност њихових ћерки четворицом момака је представљала сасвим стран концепт. Са црном масном косом и чудним фризурама са дугим шишкама које су упадале у очи њима су Пол, Џон, Џорџ и Ринго више личили на псе овчаре, него на младе музичаре. Поред поређења Битлса са псима овчарима због специфичне фризуре, често су се појављивале поруге на основу имена бенда називајући младе музичаре инсектима. По њиховом мишљењу, музика коју су свирали за њих је била испод просека. Уствари, тешко је било проценити њихов таленат, пошто се услед хистеричних врискова младих обожаваатељки једва могао начути глас Пола и Џона и звук електричних гитара и бубњева. Један од чланака сликовито описује један од концерата са прве америчке турнеје: "Количина енергије која је утрошена на вриштање могла би да целу нацију снабде потребном енергијом, а одсјај од камера прекривених сузама и светилки са наступа је могао прекрити сунце".²⁵ За обичног одраслог човека, наступ Битлса је био само скуп узвика, вриштања и других неартикулисаних звукова.

За сваки новински чланак најважнију улогу игра наслов. Наслов мора да буде упечатљив и довољно привлачан како би читаоца подстакао да обрати пажњу и на остатак текста. Служећи се овом селекцијом извора можемо приметити разне заједничке

²¹ "Након наступа у недељу увече четворке код Еда Саливана, Битлманија је постала још већа мистерија за старије. Они певају, ударају ногама о под и свирају електричне гитаре, али то раде и многи други Американци али се око њих не диже прашина". Cynthia Lowry, "Only young girls can comprehend hidden meaning of the Beatles", *The Wellsville Daily Reporter*, 10. фебруар 1964, 2.

²² Henrietta Leith, "Beatles Seen, not Heard As Rock n' Roll Parody", *The Wellsville Daily Reporter*, 13. фебруар 1964, 7.

²³ *The Twin Falls Times News*, 20. септембар 1964, 4.

²⁴ Мартин Таунсенд пише за *The Geneva Herald*: "Још једна ствар у вези наступа која ме је изненадила је мањак покрета на сцени, којима се Елвис често служио. Њихов наступ није био наступ са заводничким плесом или необузданим скакањем".

²⁵ Hugh Holland, "Hard Night's Day: Chaos Accompanies Beatles", *The Michigan Daily*, 10. септембар 1964, 1.

карактеристике. Најчешће се срећу кратки наслови, чији избор речи увек остави јак утисак, болдирани и неретко на насловним страницама локалних новина. Игра и избор речи врло је значајан и примећују се одређене правиности, у зависности од тога шта аутор жели да постигне. Сличан опсег речи је употребљен када је реч о критици и покуди, а онда сасвим други скуп када се ради о похвали или о објективном извештају са концерата, испред хотела где одседа бенд или других локалитета.

Након прва два концерта у америчкој престоници и Њујорку одређени наслови више одговарају извештају који преноси ратна дешавања него полчасовни концерт популарне групе. Избор речи као што су *освајање* или *инвазија* најбоље илуструју овај феномен и доста говоре о ставу дела америчке јавности. Посебно се истиче наслов на самом врху насловне странице локалних новина из Калифорније који Њујорк назива следећом *жртвом*, након што су Битлси претходно одржали концерт у Вашингтону.²⁶

Осећање огорчености не треба искучиво везати са старије генерације, јер је ипак постојала и мања група младих који није делила иста осећања одушевљења према новом бенду и чији су ставови више нагињали ка конзервативној већини. Тако да су на аеродрому фебруара 1964. године, паралелно са плакатима и натписима "*Волимо вас*" или "*Останите заувек*", вирили из гомиле и следећи натписи: "*Битлси идите кући*" или "*Ја волим Бетовена*".²⁷ У посебној колумни часописа *The Torrance Herald* из Калифорније под називом *A Penny for your Thoughts* жене различитих узраста су истакле своје ставове. И млађе и старије испитанице гајиле су слична осећања према бенду: за њих су били пролазна фаза, тренутни идоли са сулудим фризурама и осредњим музичким талентом.

Оштар став доминирао у погледу физичког изгледа чланова групе и музичког талента, мада то није био крај. Сам однос Битлса према новинарима заслужује посебну пажњу као мотив који се често провлачи кроз текстове новинских чланака. Наравно, у складу са природом посла, новинари су покушавали да се приближе бенду, сазнају занимљив детаљ или најпре да објасне шта је то што је опчинило хиљаде девојака широм Америке. Али, неозбиљан став чланова током новинских конференција, као и лежерни, шаливи или двосмислени одговори на разноразна питања углавном нису наишли на добар пријем код новинара. За већину је специфичан смисао за хумор младих музичара

²⁶ Frank Jackman, "Britain's Beatles Conquer Washington; Carnegie Hall Next Victim", *Madera Daily Tribune*, 12. фебруар 1964, 1.

²⁷ *The Chicago Tribune*, 8. фебруар 1964, 13.

био непристојан и некоректан: "Свако питање било је исмејано...Није пуно времена прошло да закључимо да су Битлси умишљени, и да не маре шта ће исмевати. За њих ништа није свето, а камоли новинари!".²⁸

6. Резервисаност

Када сагледамо све обрађене изворе који са собом носе оштру критику бенда, намеће се посебна разлика између чланака који искључиво показују дозу резервисаности и чланака који у потпуности осуђују Битлсе. Резервисаност дела јавности може се протумачити као сасвим нормална реакција на нешто потпуно ново и другачије. Део јавности није био брзоплет у осуди младог бенда и покушао је да сазна и разуме овај нови феномен. Тако да су неки су били блажи при оцени бенда, па су истицали да је мањак талента надомештен динамиком и посебним даром да забаве публику. "Ритам њихових песама можда није био потпуно оригиналан, али са собом носи одсјај нечег новог и свежег".²⁹ Не марећи превише постојању или мањку музичког талента Битлса, део јавности се концентрисао на атракцију коју су Битлси представљали.

За разлику од претходних извештаја о првим концертима Битлса, где је доминирао избор речи попут *инвазије* или *освајања*, део јавности примећује мотив промене. За њих су претпоставке да ће слава Битлса бити кратког века и само још једна пролазна фаза у поп култури ипак биле без основа. Ствар која ипак никога не оставља равнодушним не може бити пролазна ствар. Без обзира на све покуде скоро сви чланци се завршавају истом нотом – успех Битлса је неприкосновен и из дана у дан он постаје све већи.³⁰

Остављајући ова тешка питања по страни, део наслова тежи ка томе да дочара атмосферу која је испуњавала концертне сале. На основу искоришћених новинских чланака може се закључити да су за новинаре главна атракција на концертима пре биле младе обожаваатељке, него бенд сам по себи. Самим тим се често у насловима појављује број од неколико хиљада фанова који узвикују на концертима или бацају гумене бомбоне

²⁸ Marilyn Abrams, "The Beatles and the Press", *The Baltimore Afro American*, 15. септембар 1964, 16.

²⁹ Alan Brien, "Dr. Spock ordered Beatlemania", *The Toronto Daily Star*, 29. август 1964, 5.

³⁰ Најупечатљивији је пример је чланак са насловом *Постоји и озбиљна страна приче о Битлсима*. Аутор гланка Џек Гавер пише за *Chicago Tribune* дан после концерта Битлса у Вашингтону: "Хајде да престанемо да се шалимо на рачун Битлса. То су четири, сасвим озбиљна момка из Британије који промовишу своју музику. Њима апсолутно ништа не фали, мада одлазак код фризера не би шкодио".

на сцену.³¹ Сам опис наступа је за неке новинаре био само део читаве атракције која редовно почиње са окупљањима испред хотела и очајничким покушајима фанова да макар на кратко виде или чак дотакну своје идоле. За најверније обожаваатељке ова игра јурњаве почињала је чим би Битлси закорачили у њихов град. У оквиру обрађеног материјала, за сваки град где су Битлси наступали, постоји детаљан извештај о доласку популарног бенда. Сваки детаљ био је важан и записан – од броја обожаваоца и натписа на њиховим плакатима, колико времена су чланови бенда провели у њиховом присуству³², када и где се одржава концерт, колико брзо су карте распродате до тога које су мере безбедности предузете.

Дакле, можемо закључи да део јавноси, односно део припадника старије генерације, није био спреман да одмах осуди или исмејава младе музичаре. Неки са симпатијама посматрају очарану гомилу у трансу, али ипак са дозом задршке и чуђења. Код неких се чак и јавила доза сажаљења према Битлсима, посматрајући њихов доста незахвалан положај, како су константно били окружени очараном гомилом која их је у стопу пратила. Популарност групе је расла и јављала се све већа потреба да се осигура њихова безбедност. Било је немогуће да момци напусте свој хотел без полиције. Такође било је напохно да чланови организације претходно добро осмисле план. Популарност је доносила успех и новац, али Битлси су убрзо постали "затвореници своје популарности"³³ Док су хотели били окружени хиљадама обожаваоца, момци су своје време проводили у хотелским собама, где су спавали, јели, гледали телевизију или играли монопол.

в. Хистерија и одушевљење

Хистерија и одушевљење се као мотиви појављују још од момента када су Битсли закорачили на америчко тло. У складу са тим добар део обрађених извора садржи изјаве испитаника и дочарава понашање младих обожаваатељки у Америци. На основу доступне грађе сагледаћу Битлсе из другог угла, угла обожаваоца и какви ставови, мотиви и

³¹ *The Southeast Missourian*, 12. фебруар 1964, 1.

³² "Британска група је провела четрдесет секунди у присуству обожаваоца на аеродрому, након чега су убрзано отишли до свог хотела у центру града" (*Tuscaloosa News* 19.8.1964.)

³³ Gerry Barker, "Beatles made prisoners by their own popularity", *The Toronto Star*, 4. септембар 1964, 15.

запажања су доминирали. На све што су старије генерације гледале са подозрењем и све што су исмевали, обожаваоци су уздизали и хвалили.

У обрађеним изворима најчешће наилазимо на коментаре девојака у вези физичког изгледа чланова. За обожаваатељке четворица младића из Ливерпула су лепи, zgodни, чак се може наслутити и трачак опседнутости њиховим појавама – свака девојка имала је свог омиљеног Битлса чије је име узвикивала на концертима. За обожаваоце фризура Битлса, које су грозиле њихове родитеље, постале су симбол обожавања. Свуда су могле да се купе перике налик њиховој фризури, као и друге ствари попут бецева, јастука, фигурица, лепеза итд. Момци, али и девојке су одлазили код фризера и тражили Битлс-фризуру.³⁴ Чланци сведоче да су неки момци због Битлс-фризура били суспендовани из школе, што их није натерало да промене свој изглед. Неке девојке су одлазиле у екстреме, те би са новим фризурама "више личиле на мушкарце него на девојке".³⁵

Можда и највећа жеља сваке обожаваатељке је била да упозна своје идоле. Самим тим се често појављују чланци који говоре о тој теми. Све је било у игри, од неорганизованих одлазака испред хотела до добро осмишљених планова. Већина девојака је покушава да преко познанстава и веза заједно са новинарима прођу иза бине. Многи фан-клубови су правили поклоне у нади да ће добити прилику да се упознају са Битлсима. Већина њих је време проводила скупљајући ствари³⁶ са натписима или сликама Битлса или правила плакате. Једна група обожаваатељки извезла је за пет месеци тепих са црном бубом са натписом *The Beatles*, а у ћошковима су била извезена имена чланова. Група најватренијих обожаваатељки из Чикага дошло је на идеју да своје хероје сачекају и уживо им предају кључеве града. Након што је овај план пропао, услед негодовања градоначелника, девојке су писале уреднику новина *The Chicago Tribune*: "Зар не мислите да би било боље да интервју одраде тинједерке? Наши млади и

³⁴ *The Canadian Champion*, 13. фебруар 1964, 9.

³⁵ *The Twin Falls Times News*, 20. септембар 1964, 4.

³⁶ Скупљале су се сувенири као што су бецеви, перике, фигурице певача али и друге невероватне ствари попут салвета којима су се наводно Битлси обрисали након доручка: "Четири шеснаестогодишње девојке из Луивила су се прошле недеље вратиле кући са непровењивим реликвијама – четири згужване, испрљане папирне марамице које су дотакле усне Битлса након доручка. Барем је тако рекла једна жена". Mery Mahner, "Tale of Four Teens on Beatle Hunt – Here is What They Got for 250\$", *The Chicago Tribune*, 27. август 1965, 11.

иновативни умови сугурно могу да смисле оригиналнија и интересентнија питања од вас".³⁷

Ове девојке нису биле једине мишљења да новинари старијих генерација нису довољно способни да поставе права питања Битлсима на конференцији за новинаре. Младе обожаваатељке попут шеснаестогодишње Сузан Хигс слале су молбе локалним новинама да им допусте да изврше посао новинара.³⁸

Сваки концерт Битлса за локалне власти и родитеље више представљао проблем него вече забаве и музике. За тинејџере је то био догађај који мења живот. За младе девојке то су били леви млади момци у које су сасвим могуће биле и латентно заљубљене. Мада тешко да је то једини разлог за општу хистерију која настане чим Битлси закораче у неки амерички град. Савременици су изразили жељу да сазнају узроке овог сасвим новог феномена и у обрађеним изворима се могу пронаћи решења, наравно субјективна, пошто се ради о извештајима новинара. Посебну пажњу заузимају описи атмосфера током наступа. Какав год да је главни став према бенду, сви обрађени чланци сведоче о једној општој појави: сваки наступ Битлса носио је са собом нешто невероватно и ново. То је била атмосфера препуна енергије и адреналина, узвика, плача и гурања, а такав доживљај оставио би јак утисак и на најоштријег критичара Битлса, било да је утисак негативан или позитиван.

За младе обожаваатељке музички таленат Битлса никад није довођен у питање и гајиле су искрену љубав према мелодији и текстовима.³⁹ Врло су интересантни моменти када би током испитивања обожаваатељке са лакоћом одбацивале све негативне коментаре својих родитеља или новинара са врло једноставном али упечатљивом реченицом: *"Али ја их и даље волим"*. Један од најупечатљивијих примера јесте окупљање највернијих обожаваатељски испред Карнеги Хола у Њујорку, где се неколико дана пре тога одржао спектакуларан концерт Битлса. На истом месту налазили су се диригент Леополд Стоковски и чланови Америчког симфонијског оркестра.

³⁷ Marilou Hedlund, "Teens Plot and Plan to Meet Beatles – Dauntless in Their Pursuit", *The Chicago Tribune*, 28. август 1964, 13.

³⁸ Сузан Хигс написала је следеће у својој молиби: "Покушала бих да искажем емоције и мишљења публике са концерта без тенденције да мој текст буде тинејџерски или неозбиљан". *The Bellaire Texan*, 21. јул 1965, 3.

³⁹ Посебан чланак у новинама, настао након наступа Битлса код Еда Саливана, нуди тумачење још једног узрока обожавања Битлса: "Брз ритам је савршен за играње свих познатих и популарних плесова, укључујући и најновији по имену *The Beatle*. Али најважније је то што су теме о којима Битлси певају најблискије тинеџеркама". Gay Stille, "They're Certainly Different", *The Wellsville Reporter*, 7. фебруар 1964, 1.

Заинтригиран понашањем младих девојака Стоковски је поставио наизглед једнаставно питање једној од њих: *"Зашто толико волиш Битлсе?"*, на шта је девојка одговорила *"Свиђа ми се како померају главе"*.⁴⁰ Управо је једноставност и одлучност њихових одговора остављала испитанике без коментара. Чак и на опаску диригента, упућеној другој девојци, да је тешко бити љубитељ музике Битлса кад се од врискова на концертима и не може чути шта свирају, уследио је одговор: *"Ипак, свиђа ми се како су обучени и мислим да су јако zgodни"*.⁴¹

Када говоримо о Битлманији, обожаваатељкама и Битлсима, поред новинских чланака, фотографије се могу искористити као добар извор, уз задршку да се ради о посебној селекцији и имајући на уму да је одабир фотографија неког новинара или уредника крајње субјективан и тенденциозан. За писање овог рада употребљене су фотографије које су приложене уз новинске чланке. За разлику од новинских чланка, који се међусобно сукобљавају када су у питању став према Битлсима, фотографије младих обожаваатељки дају сасвим другачији и једноличан поглед на бенд. Оне не одишу никаквим предрасудама, сумњама или тешким питањима о музичком таленту или физичком изгледу младих музичара. Оне једностварно приказују опште одушевљење. Осећај одушевљења је често прелазио и у опсесију, тако да за поједине фотографије, које су углавном асоциране са одређеним инцидентом током концерта или при дочеку Битлса, можемо рећи и да су узнемиријуће.

На највећем броју фотографија се могу видети младе девојке, уплакане и узбуђене, са шакама преко лица или на глави чији погледи не скрећу са Битлса, гомила обожаваатељки тесно прибијене ка сцени са испруженим рукама у нади да ће додирнути своје идоле. Неке девојке су долазиле и са двогледима како би имале бољи поглед. Превелика усхићеност на концертима се често завршавала онесвешћивањем оног момента кад би момци ступили на сцену. Уз новински чланак који извештава о догађајима са концерта у Лас Вегасу стоји фотографија онесвешћене девојке на носилима окружена својим другарицама и ватрогасцима.⁴²

Слична ситуација догодила се и у Сан Франциску септембра 1965. године – уз фотографију на којој је приказана онесвешћена девојка коју износи обезбеђење стоји

⁴⁰ *Spartanberg Herald*, 15. фебруар 1964, 3.

⁴¹ Исто.

⁴² *The Lodi NewsSentinel*, 21. август 1964, 10.

натпис: "Девојка је успела да се пробије до сцене толико близу да је могла да додакне једног од Битлса након чега се онесвестила, а обезбеђење ју је извело напоље".⁴³

Анализирајући фотографије запажа се још један феномен. На свим фотографијама обожаваоца, било да су усликане на концертима или на дочеку Битлса, нема момака. Далеко од тога да можемо закључити да међу обожаваоцима Битлса није било момака и постоје два разлога. Првенствено ради се о селективном избору фотографија. Такође, постоји велика могућност да је фотографима било најзанимљивије да фотографишу најватреније фанове које су ипак масовно биле девојке. Продаја новина би била далеко успешнија ако би се на насловној страни нашла што занимљивија и упечатљивија фотографија. На концерту у Атланти августа 1965. године при фотографисању публике усликан је само један момак у мору обожаватељки.⁴⁴

Друге фотографије које сведоче о инцидентима и приказују хистеричну масу тесно набијену на барикаде и полицију која се мучи да обожаватељке држи подаље од Битлса. Како су доласци Битлса у градове широм Америке често праћени хордом девојака, уз новинске чланке често су приложене фотографије најупорнијих фанова. Најупечатљивија је фотографија девојке која покушава да уђе у лимузину којом су се Битлси превозили до свог хотела у Сијетлу.⁴⁵ Ипак, овакви инциденти нису били реткост – на насловној страни *The Miami News* у првом плану налази се фотографија уплакане девојке са искривљеним наочарима коју одводи полиција због покушаја да се током концерта у Хјустону 1965. године попне на сцену.⁴⁶

⁴³ *The Telegraph Herald*, 1. септембар 1965, 3.

⁴⁴ *The Southern Courier*, 28. август 1965, 3.

⁴⁵ Фотографија је приложена у *Spokane Daily Chronicle* уз кратак опис: "Сандра Холистер, 15, је обуздана од стране полиције након што се бацила на крај лимузине Битлса која је јуче пристизала до хотела у Сијатлу. Сандра је убрзо одучена са кола након чега се онесвестила". *Spokane Daily Chronicle* 22. август 1964, 1.

⁴⁶ *The Miami News*, 20. август 1965, 1.

Да ли су Битлси значајнији од Исуса?

Ово поглавље бавиће се питањем колико се став јавног мњења променио након контроверзне изјаве Џона Ленона марта 1966. године. Као и за претходно поглавље, коришћени су селективни новински исечци из америчке дневне штампе. На основу обрађених извора представићу различита мишљења, реакције и ставове америчке јавности и како су се она одразила на турнеју коју су Битлси започели августа 1966. године.

На основу претходног поглавља можемо закључити да су америчке турнеје 1964. и 1965. године представљале велики успех за бенд – младе обожаваатељке су биле одушевљене упркос негодовању њихових родитеља или старијих генерација. Група младих која није делила сличан ентузијазам према новом бенду била је скоро не приметна у поређењу са хордом обожаваоца. Концертне сале су биле пуне, сви су хрлили у биоскопе да погледају нови филм *Hard Day's Night* и албуми су се масовно продавали. Изгледало је као да је циљ постигнут. Али популарност је променљива ствар. Некада због мање или више озбиљних разлога, као што су некоректне изјаве о тренутним политичким дешавањима, осетљивим темама или недолично понашање, познате личности од идола постану главна мета изругавања и осуде. Наизглед, слична ствар десила се Битлсима. У кратком временском периоду осећања обожавања према бенду су се претворила у мржњу. Тема која је узнемирила америчку јавност била је врло осетљива - односила се на религију. Самим тим ћу у овом поглављу упоредити обрађене изворе и на основу њих направити поделу реакција јавности у вези Битлса и изјаве Џона Ленона.

Интервју марта 1966. године почео је као и сваки други. Ленонов став⁴⁷ о Исусу објављен у Великој Британији је пролетео скоро непримећено пред очима јавности. Недостајала је било каква бурна реакција. Проблем се јавио тек неколико месеци касније, тачније у јулу исте године, и то не у Великој Британији, већ у Америци.

Као и при обради претходног питања става млађе и старије генерације и овде се примећује сличан сукоб по питању ставова, реакција и тумачења Ленонове изјаве. Контрадикторност је и у овом случају главна особина. Са једна стране запажамо оштру

⁴⁷ "Ми смо сада популарнији од Исуса; Не знам шта је прече – рокенрол или Хришћанство". Maureen Cleave, "How does a Beatle live? John Lennon lives like this", *London Evening Standard*, 4. март 1966, 1.

критику и осуду, али паралелно са таквим извештајима јављају се и сасвим супротни. Баш као и сам долазак Битлса у Америку, изјава Џона Ленона никога није оставила равнодушним. И у овом случају можемо направити јасну поделу реакција америчке јавности.

а. Огорчење и мржња

Интервју марта 1966. године почео је као и сваки други. Ленонов став⁴⁸ о Исусу објављен у Великој Британији је пролетео скоро непримећено пред очима јавности. Недостајала је било каква бурна реакција. Проблем се јавио тек неколико месеци касније, тачније у јулу исте године, и то не у Великој Британији, већ у Америци. Убрзо је почео бојкот Битлса у виду спаљивања свега што носи њихово име – плоче, часописи, слике и сувенири. Тиме је започета кампања против Битлса. Разочарани тинејџери широм Америке ишли су ка логорским ватрама да се реше свега што их је подсећало на до тада омиљени бенд. Сада, у потпуном контрасту у односу на фотографије са концерата, где можемо видети веселу, задовољну публику, видимо младе људе окупљене око ломача где горе до тада њихове омиљене плоче и постери. Најпознатији пример је кампања која се одиграла у Тексасу.⁴⁹ Украшени панои које су носиле обожаваатељке са натписима *"Волимо Вас!"* или *"Останите заувек"*, замењени су плакатима са насловима пуних одбијања попут *"Забраните Битлсе!"*. Чинило се као да су ветрени обожаваоци Битлса своје старе идоле заменили новим – Богом.

Негативни ставови и осуда су пратили Битлсе још од првих наступа у Америци 1964. године. Такве ставове најпре су заступали родитељи младих, за које је цео феномен поп културе био стран и непривлачан. Ствари су се промениле 1966. године о чему сведоче догађаји из Тексаса и других делова Америке – масовно спаљивање свих меморабилија Битлса. Али, овог пута нису били огорчени родитељи или млади који нису били фасцинирани новом групом. Овог пута су то били највернији обожаваатељи. Тешко је дати тачне разлоге како су млади скоро преко ноћи замрзели претходно обожавани бенд. Извори искоришћени за писање рада а који говоре о негативним реакцијама након

⁴⁸ "Ми смо сада популарнији од Исуса; Не знам шта је прече – рокенрол или Хришћанство". Maureen Cleave, "How does a Beatle live? John Lennon lives like this", *London Evening Standard*, 4. март 1966, 1.

⁴⁹ Најсликовитији пример је фотографија девојке у Тексасу која додатно потпаљује велику ломачу у препуну запаљених новина и поломљених плоча: "На стотине младих бацило је своје слике и плоче бенда на ломачу, а неколико хиљада људи је посматрало догађај". *Victoria Advocate*, 15. август 1966, 1

изјаве не дају конкретан разлог, већ се више фокусирају на опше догађаје: број присутних, дужина трајања бојкота, где су се они одржавали и како су протекли.⁵⁰

Радио станице су такође показале своју солидарност са разочараним обожаваоцима и емитовање песама је било забрањено. Прво су то учинили двојица момака⁵¹ из Бирнингема, Алабаме тако што су пред емитовање програма поломили плоче Битлса.⁵² У неким случајевима долазило је и до екстремних мера као што су предлози о државној забрани одржавња концерта у предстојећој турнеји. Такав случај забележен је у Пенсилванији, када је сенатор Роберт Флеминг, републиканац, шокиран изјавом Џона Ленона, намерио да поднесе захтев да се претходни аранжмани са Битлсима откажу и да се у будућности не праве никакви слични договори са бендом. Сенатор је изјавио за новине: "Сви можемо лако наставити своје животе без Битлса, али многи од нас не могу то учинити без Исуса".⁵³ Сличан догађај се догодио и у Бостону, када је законодавац из Масачусеца, називајући Битлсе "та четири језива човека", изнео захтев пред Представнички дом државе Масачусец да забране наступ Битлса заказан за 18. август.⁵⁴ Његов покушај да спречи долазак Битлса није успео.

Такође, ни црква није пропустила прилику да се умеша у тренутне догађаје. Забележен је догађај у Кливленду где је баптистички свештеник изјавио да ће "да ће сваког члана који посети наступ британске четворке изопштити из баптистичке цркве Њу Хејвен".⁵⁵

Наслови, као и у анализи ставова у претходном поглављу, и овде играју значајну улогу. Такође, могу се приметити и неке сличности. Било да се ради о насловима који осуђују или правдају музичара и бенд, поново срећемо кратке наслове, болдиране, са посебним избором речи који привлаче читаоца и наговештавају даљи епилог. Придеви у насловима такође остављају јак утисак. У јеку антибитлс кампање у Америци срећу се најразличитији придеви, најчешће приписани Ленону, попут *светогрдан*. Други су га саркастично називали *пророком*.

⁵⁰ На основу извора увиђамо да се највећи број организованих спаљивања плоча и фотографија одиграла у јужним делима Америке (највећа кампања је била у Тексасу). Пошто је хришћанство имало највеће упориште на југу, у тим крајевима је било лакше манипулисати изјавом. Опет не треба ни занемарити чињеницу да је побуна било и у севернијим крајевима (већ наведен пример Њу Хејвена, држава Масачусец).

⁵¹ Ради се о "ди-џејевима" ("disc jockeys").

⁵² Peter J Shaw, "DJs Ban the Beatles for Lennon Remarks", *Unitet Press Internacional*, 4. август 1966, 10.

⁵³ *The Canberra Times*, 8. август 1966, 5.

⁵⁴ *The Nashua Telegraph*, 12. август 1966, 8.

⁵⁵ *The Canberra Times*, 15. август 1966, 4.

6. Помирљивост и разумевање

Реакција на Ленонову изјаву угрозила је не само популарност бенда већ је и са финасијске стране представљала велики проблем. Радило се о милионима долара уложеним у предстојећу трећу америчку турнеју. Како би се ситуација примирила пре него што почне турнеја, донета је одлука о јавном извињењу. Првенствено је то учинио Брајан Епстајн, менаџера Битлса, након чега је уследло извињење целог бенда и посебно извињење Џона Ленона. Први град који је бенд посетио на својој турнеји био је Чикаго, где је организована велика конференција за новинаре.⁵⁶ Ово је била могућност да се изврши промоција предстојеће туре и да се Џон лично обрати јавности поводом скорашњих догађаја у Америци. Четворка је са свих страна била бомбардована питањима о Хришћанству и изјави да су "Битлси популарнији од Исуса" која је изазвала толику пометњу у претходна два месеца. Том приликом Џон Ленон се правдао следећим речима: ""Жао ми је, заиста ми је жао. Више сам осуђивао став према хришћанству. Нисам мислио да су Битлси већи од Исуса или Бога. Битлсе сам искористио као пример. Могао сам да кажем телевизор или биоскоп или нешто друго што се сматра популарним. Из онога што сам видео и прочитао, хришћанство све више губи додир са људима".⁵⁷

Сумња, негодовање и подозрење су мотиви који се и даље провлаче кроз новинске чланке писане 1966. године. Неки и даље критикују квалитет музике Битлса, иако је претходних година у више наврата препуњеним концертним салама оповргнута та тврдња.⁵⁸ Али јавља се и нова, помирљива струја. Наговештаје тога можемо пронаћи у насловима. Паралелно са насловима који су настојали да увреде или омаловаже Битлсе јављају се и наслови у којима Ленон и Битлси добијају сасвим нове епитете од којих се најчешће среће *опроштен* или *и даље популарни*. Само месец дана касније, у потпуној супротности са негативним епитетима, у обрађеним новинским чланцима доминира

⁵⁶ Имало оно негативну или позитивну конотацију, чињеница је да је интересовање за Битлсе је додатно порасло након контраверзне изјаве: "Овога пута било је теже ући на конференцију за новинаре од председникове. Било је присутно више од педесет новинара, фотографа, а све камере и светла била су окренута ка бенду". Charles McDowell Jr., "Kookiness And Beatle Theology", *The Evening Independent*, 20. август 1966,

⁵⁷ *The Morning Record*, 12. август 1966, 5.

⁵⁸ "За одрасле, концерт Битлса може само да се посматра као социјални феномен, пошто је немогуће посматрати га као забаву. Чак и ако неки науче по неку песму, тешко да могу да уживају у њима због лоше звучности". Bob Thomas, "Beatle Concert Is Social Phenomenon", *Ocala Star-Banner*, 31. август 1966, 28.

покушај да се оправда млади музичар. За део јавности Ленон је био искључиво "искрен млад момак који пролази кроз процес самоиспитивања и проналажења".⁵⁹

Покушај Џона Ленона да се оправда, подстакао је и део јавности да дубински сагледа објашњење његове изјаве и да себи постави питање да ли је реакција на изјаву била превише бурна. Можда би се могло и рећи да је Ленон делимично био у праву. Да ли је младеж имала право да се побуни? Преиспитивање је свакако било подстакнуто јавним извињењем менаџера и Ленона лично, као и неминовним успехом у виду успешних концерата августа 1966. године.⁶⁰

Ленонова изјава и као и извињење остављали су далеко веће последице него што може да се учини на први поглед. Када је у питању црква, изгледа да је Леноново извињење покренуло неочекивани домино ефекат. Део Леноновог извињења, да "црква губи контакт са људима" отворило је сасвим нова питања. Полазило се од главне претпоставке да је музичар био у праву – шта ако црква заиста гупи контакт, да ли је запала у кризу и ако јесте ко је крив за то? Врло је тешко дати одговор на ово питање, узимајући у обзир његову комплексност и ограниченост извора. Али новински чланак једног свештеника нуди једну верзију одговора када се ради о потенцијалној кривици, а за разлику од већине свештених лица, за то нису криви Битлси или Џон Ленон: "Проблем цркви не праве спољни утицаји. Овакви напади нису продукт непријатеља цркве, комуниста или атеиста. Проблем стварају људи из цркве, њихово лоше вођење, мешање у политику и потреба за социјалним статусом".⁶¹

Чим је турнеја званично отпочела, већина обрађених новинских чланака као и претходних година, бавила се извештајима са концерата. Писало се о наступу, публици или о појединим инцидентима. Ретко ко је могао да оспори успех, али у одређеном броју наслова пимећује се доза задршке. Оно што је било најпре окупирано новинаре било је ћутање.⁶² На основу тога закључујемо да се, након званичног извињења, нико из бенда

⁵⁹ Leroy F. Aarons, "Beatle Tells How Religion Got In Act", *The Tuscaloosa News*, 16. август 1966, 5.

⁶⁰ Двоје анонимних фанова послало је писмо уреднику локалних новина које је затим објављено: "У вези тренутних догађаја о Битлсима, жемило само да кажемо да је спаљивање плоча и фотографија сасвим непотребно. Он (Ленон) није рекао да су Битлси популарнији од Исуса, већ да је њихов материјал и плоче слушанији и читанији од Библије и хришћанства. Он је само рекао чињеницу и није његова грешка, већ грешка младих". *The Daily Banner*, 30. август 1966, 10.

⁶¹ Pastor Avery Wetzig, "Who Is Tampering With the Church?", *The Buffalo Center Tribune*, 1. септембар 1966, 2.

⁶² Често се срећу наслови попу "Битлси свирају, али без разговора о религији" или "Битлси избегавају религијске замке": "Док на хиљаде тинејџера из главног града узвикује за Битлсима, Битлси настављају

или сарадника није обратио новинарима по том питању. Иако су се страсти релативно смириле већ до августа 1966. године, о чему сведочи велика посећеност концерата, интересовање за "антихришћанску изјаву" Џона Ленона није опало. Из тог разлога новинари су наставили са постављањем питања у вези осетљивих тема, као што је рат у Вијетнаму. Изгледало је као да поново желе да неко од четворице музичара одговори неспретно, како би се такав одговор искористио на њихову штету.⁶³

в. Обожавање

Ипак најинтересантији део ових догађаја није став старијих генерација, који су већ имали задршке када су у питању Битлси. Не бих издвојила ни став цркве као главни сегмент, а главни разлог тога је што због ограничености извора који су употребљени за писање овог рада не могу да изведем поређење става цркве према Битлсима пре и после изјаве. На крају, најрадикалнија промена настала је код обожаваоца. У ствари, дошло је до поделе. Ако занемаримо мању групу младих која није одушевљено хрлила на концерте Битлса, већина је дефинитивно била очарана. Конкретни разлози овакве опсетнутости могу са само наслутити.⁶⁴

Као и код питања ставова младих о новом бенду, и ова ситуација се не може окарактерисати као црно-бела. Док су Битлси били на врхунцу своје славе у Америци и док су хиљаде обожаваатељки помно пратиле сваки аспект њиховог живота, постојала је и група младих која није сматрала Битлсе очаравајућим. Тако је и у јеку побуна и прављења великих ломача, збиља сада у мањини, постојала група верних обожаваатељки која се није обазирала на "антихришћанску" изјаву Џона Ленона. Без обзира на све, неке обожаваатељке нису одустајале од својих идола. Онда када су радио станице почеле да бојкотују пуштање музике Битлса, група младих обожаваатељки није била спремна да то

своју америчку турнеју без сметњи и избегавају сваки разговор о теологији". *The Rochester Sentinel*, 16. август 1966, 4.

⁶³ У складу са претходним догађајима одговор момака на оваква питања је често био врло једноставан и неодређен. Свака озбиљнија поломика је избегавана, што се моженаслутит из наслова попут "Битлси говоре (стидљиво) против рата у Вијетнаму". Пол Макартни, када су га новинари питали каква су његова мишљења по питању рата у Вијетнаму, је кратко одговорио: "У Америци све могу да искористе против вас. Оно што говоримо се другачије посматра у Енглеској и овде. Људи у Енглеској више слушају". *The Southeast Missourian*, 22. август 1966, 3.

⁶⁴ У претходном поглављу навела сам неке од потенцијалих разлога. Пошто се ради о селективним изворима не могу у овом раду понудити више, већ искључиво оне за које сам сазнала из извора.

прихвати. Најупечатљивији пример тога је кампања *Спасимо Битлсе*. Главни циљ ове кампање је био поновно пуштање песама њиховог омиљеног бенда.⁶⁵

Када објективно сагледамо прогнозе за Битлсе на трећој турнеји нису биле добре. Све је указивало на њен неуспех или у најгорем случају отказивање. Али, на основу извора можемо закључити да се догађаји нису тако одвијали. Чак сасвим супротно, иако је и даље владало незадовољство поводом изјаве, чинило се као да се ништа суштински није променило.

Првенствено треба идвојити ставове младих који никада нису осуђивали бенд или Џона Ленона због изјаве. Део обожаваоца је сматрао да свако има право да исказе своје мишљење о популарности Хришћанства или рокенрол музике.⁶⁶ За неке је трансформација од општег обожавања до гађења била сасвим немогућа, чак вредна исмевања. У складу са тим један од обожаваоца је изјавио следеће: "Један од ди-џејева када је напуштао зграду радио станице пришао је да подели аутограме. Испод капута му се налазила плоча (Битлса) коју је, на нашу молбу да нам покаже, извадио. Само његов поглед препун очекивања да ће, када нам покаже плочу, наше реакције били тешко уздисање или чак повраћање, изазвао је код нас само потребу да "умремо од смеха".⁶⁷

Одбрана Битсла била је јака и по питању друге полемике везане за фотографију на омоту студијског албума Битлса *Yesterday and Today*.⁶⁸ Фотографија четворице музичара обучених као месари, са комадићима мяса по себи и са старим пластичним луткама беба за огорчени део јавности био је само посебан додатак да се антибитлс кампања распламса. Можемо рећи да су разлози осуђивања јасни – фотографија је била дефинитивно сабласна, а њено избацивање које се хронолошки поклопило са побуном због изјаве сигурно није ишла Битлсима у корист. Али за део младих она је представљала само део кампање коју нису подржавали ни размели. За њих је то био само још један начин да се нападне бенд без претераних разлога: "Постоје на хиљаде горих слика широм музеја и галерија у целој земљи. Да су Битсли ставили своју фотографију у музеје

⁶⁵ Две младе Американке су се обратиле Британцима да подрже њихову кампању: "На десетине радио станица широм Америке бојкотију њихову музику и позивају на прављење ломача, све због изјаве Џона Ленона. Ми правимо петицију да их вратимо на станице. Молимо Енглеze да помогну, јер их и ми такође волимо". *The Gadsed Times*, 8. август 1966, 6.

⁶⁶ Четрнаестогодишња девојчица је изјавила следеће за новине у вези ове теме: "Оно што је он (Ленон) хтео да каже је да црква не врши свој посао како треба. Када би радила свој посао како треба рокенрол не би био популарнији од религије". *Prince George Citizen*, 17. август 1966, 1.

⁶⁷ *The Beat*, 16. јули 1966, 2.

⁶⁸ Ради се о албуму који је издат лета 1966. године и представља компилацију најпопуларнијих песама са два албума *Help!* и *Rubber Soul*.

вероватно би добила епитет уметничког дела и не би била осуђивана као нешто скандалозно и срамотно".⁶⁹

Ипак извештаји са концерата, који су скоро потпуно идентични извештајима из претходне две године, најбоље сведоче о обожавању Битлса које код дела америчке јавности никад није јењавало. Поново се јављају стари пориви попут хистерије, обожавања и ухођења младих музичара. Изгледало је као да су обожаватељи, који су до јуче односили своје плоче на ломачу, не само опростили фронтмену Битлса, већ као да су сасвим заборавили на изјаву која је до скоро изазивала згражавање америчке јавности. У то име обожаватељке су наставиле да одлазе на концерте и дочекују чланове бенда у својим градовима.

Али на крају, као главно питање намеће се следеће: да ли су сви догађаји од лета 1966. године оставили одређене последице на каријеру бенда и ток последње америчке турнеје? Такође, када сагледамо компилацију обрађених извора и узмемо у обзир различите ставове, тешко је одговорити на да ли су Битлси заиста били већи од Исуса. Делимичан одговор на ово питање можемо добити посматрајући став и понашање јавности, или боље рећи обожаватељки, са концерата, јер управо они чине главни удео у оцени турнеје. Да ли значи да су Битлси популарнији и од Исуса ако би, уз све осуде и парадирања са транспарентима испред спаљених плоча, исти број обожаваоца хрлио у концертне сале 1966. године као и претходне две?

Атмосфера на концертима Битлса изгледала је идентично. Концертне сале су поново биле испуњене одушевљеном, уплаканом и хистеричном масом тинејџерки. Свака песма била је пропраћена врисковима и лупањем ногама. Најверније обожаватељке и даље су нестрпљиво чекале долазак свог омиљеног бенда на аеродромима и испред хотела. Као и претходних година, ентузијазам се осликавао и у покушајима да се обожаватељке приближе својим идолима, који су се често неславно завршавали: "Између две и три хиљаде обожаватељки Битлса утрчале су на стадијум у Кливленду са намером да опколе познате музичаре, након чека се концерт морао прекинути и одложити на пола сата. Младе обожаватељке су прескочиле ниску ограду, протрчале поред полиције и стигле до сцене док су Битлси свирали четврту песму. Када су завршили наступ момци су побегли са сцене у приколицу која се налазила на бејзбол

⁶⁹ Извојила бих још пар упечатљивих и занимљивих цитата: "Видео сам фотографију у новинама у Сан Франциску и морам рећи да врло паметна и оригинална. Допада ми се цела идеја фотографије, а највише зато што је тако посебна и необична", "Код већина фотографија изазива гашење, али је завана и хумористична". *The Beat*, 16. јули 1966, 2.

терену. Око сто или сто педесет полицајаца се налазило на терену током ових петнаест минута хаоса".⁷⁰ Тако да је висок степен безбедности у виду ограда и полиције поново био неопходан. Један од новинара, описивајући догађаје са концерта у Бостону шаљиво коментарише да је "најбољи наступ на концерту имала метална ограда висока скоро метар и по, која је раздвајала обожаваатеље Битлса и хероје на сцени".⁷¹

Чинило се као да се вирус "битлманије" поново проширио и да је популарност британског бенда само на кратко време била заиста угрожена. Сваки град на листи треће турнеје, од Чикага до Сан Франциска показивао је исте "симптоме".⁷² Поред тога што су Битлси као бенд и даље остали идоли младих тинејџера, популарност Џона Ленона се такође опоравила.⁷³

Дакле, јавно мњење, у већини, је променило своје мишљење. Можемо рећи да су то углавном биле младе тинејџерке, које су још претходних година одлазиле на концерте, куповале плоче и сакупљале слике фамозне четворке. Старији су и даље у чуду посматрали овај феномен, чак су и поштрили своје ставове, али то није могло утицати на популарност Битлса. Још од самог почетка Битлси нису могли да рачунају на подршку старијих генерација. Млади су били ти који су дефинисали Битлсе. Промена мишљења младих јуна 1966. године је задала велики ударац, као што је и одбрана Битлса и Ленона након извињења у виду писама или подршке на концертима спасила бенд. Оно што је додатно помогло на путу ка испуљењу било је опроштење Ватикана.⁷⁴ Успех у граду као што је Мемфис - "град под шаком Библије"⁷⁵ - био је само додатна афирмација популарности Битлса и како су за само три године успели да се дубоко усаде у срца младих тинејџера широм Америке.

Одлазак Битлса из Америке те 1966. године није имао посебно значење. Сви новински чланци о овој теми пишу кратко, једноставно и имају улогу обавештења.

⁷⁰ *Spokesman-Review*, 15. август 1966, 7.

⁷¹ Ernie Santosuosso, "Top Honors at Beatle Concert Go to Protective Fence", *The Boston Globe*, 19. август 1966, 10.

⁷² "Њихова теологија није била важна. Битлси су стигли у град (Чикаго), а тинејџери су били у трансу. Обожаваоци који су опростили и заборавили или који никада нису придавали значаја изјави Џона Ленона да је његова група популарније од Исуса, потрчали су у салу Интернационалног Амфитеатра са 13 500 седишта.". *The Desert Sun*, 13. август 1966, 1.

⁷³ У извештају са Концерта у Кливленду записане су занимљиве изјаве неких обожаваоца о бенду и Џону Ленону: "Они су најбољи", "Одлични су музичари – а најбољи је Џон Ленон", "Волим их све а највише Ленона – знате, он је паметан Битлс". *Victoria Advocate*, 15. август 1966, 7.

⁷⁴ "Ватиканске новине *l'Osservatore Romano* прихватиле су извињење Џона Ленона у вези његове изјаве о Исусу и закључиле да има део истине у његовим запажањима о атеизму". *Milwaukee Journal*, 14. август 1966, 11.

⁷⁵ *The Desert Sun*, 20. август 1966, 1.

Битлси су и раније одлазили и земље и враћали се и нико није могао да претпостави да ће ово бити последња америчка турнеја. "Да сам знао да ће ово бити њихова последња турнеја, вероватно бих обратио више пажње", изјавио је Џин Нелсон, један од ди-џејева.⁷⁶

⁷⁶ Harry Sunrall, "Beatles' last show a hard day's night", *The Canberra Times*, 1. септембар 1991, 26.

Закључак

Када сагледамо општи преглед обрађених догађаја, од првог доласка Битлса у Америку фебруара 1964. године, концерата, турнеја и велике популарности до ситуације 1966. године која је на тренутак уздрмала углед бенда, намеће се закључак о неприкосновеном успеху. Ако изузмемо последице које је оставио скандал из 1966. године, које су се манифестовале у нешто мањој посећености концерата него претходних година, сви негативни коментари на рачун изгледа чланова бенда или музичког талента нису спречили гомиле младих, првенствено девојке, да прате, воле и слушају Битлсе. Битлси су одиграли велику улогу у општој промени која је почела педесетих, а наставила се шездесетих. Млади су почели да стварају своју посебну субкултуру која је омогућавала ослобађање од претходних стега и правила.

Стил одевања и изгледа се променио драстично шездесетих година, а Битлси су отворили врата тим променама, као што су на пример дуга коса код момака или краћа фризура код девојака, у циљу да се прекопирају фризуре Џона, Пола, Џорџа и Ринга. Такође, Битлси су одиграли и врло значајну улогу у домену ослобађања омладине од родитеља. Њихова страст према новом бенду и рокенрол музици превазилазила је све границе, без обзира на опаске и покуде родитеља и старијих генерација. Услед свих догађаја у послератном свету младима је требало нешто весело, полетно и лагано, а Битлси су управо то нудили. Њихови текстови говорили су о темама које су биле релевантне за младе, као што је на пример љубав. Џон, Пол, Џорџ и Ринго нису били само чланови бенда који певају и свирају. Кроз филмове у којима су учествовали, кроз писање својих песама и компоновања музике, Битлси су постали идоли.

Како су се нашли у центру младалачке побуне, Битлси су убрзо почели да преузимају нови стил. Већ средином шездесетих престали су да носе своја формална одела и обукли шарену, психоделичну одећу са разноврсним шарама. Нови начин облачења пратио је још дуже косе и браде. Конзумирање психоактивних супстанци је пратило и проучавање источних религија. Милиони обожаваоца су наставили и после америчке турнеје да посматрају Битлсе као идоле и узоре, те су такође експериментисали са новом модом и идејама.⁷⁷

⁷⁷ Jeremy Roberts, *The Beatles: music revolutionaries*, Minneapolis, 2011, 55.

Ленонови коментари о религији су ипак оставили последице, збиља много мање него што се могло очекивати ако посматрамо реакције у Америци 1966. године. На основу чињенице да су концерти Битлса 1966. године ипак били нешто слабије посећивани него претходних година, могло се наслутити да је битлманији дошао крај.⁷⁸ Али то није био случај о чему сведоче бројни новински чланци – младе обожаваатељке су и даље опседале Битлсе, плоче су продаване у великом броју и зарада од концерата је била поприлично велика. Ако је неко већ желео да се битлманија оконча, то су били искључиво сами Битлси.⁷⁹ Уз препуњен распоред турнеје, конференције за новинаре и инциденте са обожаваатељкама који су спречавали Битлсе да напусте своје хотелске собе, поставља се питање да ли су турнеје и јавни наступи момцима причињавали било какво задовољство. Такође, треба навестити да су између америчких турнеја Битлси господовали широм Европе и Азије. Након успеха прве и друге америчке турнеје пред момцима се налазила још једна напорна година: још снимања хит синглова, два албума, нови филм и турнеје по Америци, Европи и Великој Британији, што је само значило још изолованог живота по хотелским собама.⁸⁰

Озвучење у том периоду није било довољно усавршено за велике сале и арене где су Битлси одржавали концерте, а манични врискови обожаваатељки нису их олакшавали. Бенд је зато одлучио да престане са турнејама и посвети се студијском снимању. Иако нико није могао да наслутити концерт у Сан Франциску 29. августа 1966. године остаће запамћен као последњи наступ Битлса.⁸¹ По први пут након пет година константних путовања и наступа, момци су могли да се посвете искључиво себи. Већ у септембру 1966. године, Џорџ је отишао у Индију да проучава домаћу културу и музику. Пол је одпутовао у Африку, након чега се вратио у Лондон. Ленон је посетио Шпанију, док је Ринго највише времена провео код куће. Није постојало званично обавештење о овој одлуци, али како су сви чланови бенда након турнеје отишли на различите стране и избегавање објаве датума нове турнеје, потстакли су многе да посумњају да ће доћи чак

⁷⁸ "Овог пута, Шеј Стадијум у Сан Франциску није био попуњен. У Сијетлу, половина карата за наступ у арени са петнаес хиљада седишта није продата. S. Stark, *нав. дело*, 192.

⁷⁹ J. Roberts, *нав. дело*, 53.

⁸⁰ Џон Ленон: "Шта мислите, колико често смо уживали у наступима током турнеја? Можда један од тридесет. Права ноћна мора. Стално имате осећај као да стте дете које свира пред својим родитељима". S. Stark, *нав. дело*, 169.

⁸¹ Ако не рачунамо наступ на крову студија у Лондону 30. јануара 1969. године.

и до распада бенда.⁸² Битлси су наставили са радом у студију до 1970. након чега се бенд разишао и сви чланови су почели да граде соло каријере.

⁸² У новинама *London Sunday Times* писало је "Битлманија се ближи крају", а главни наслов за *Daily Telegraph* гласио је "Битлси се можда неће више појавити као група". S. Stark, *нав. дело*, 193.

NOW AVAILABLE AT NEWBERRY'S
Recordings By The Singing Rags of England

"THE BEATLES"

"Introducing The Beatles"
and
"Meet The Beatles"

Long Playing High-Fidelity Records

Reg. \$3.98 **\$2.47** each

—PLUS—

Wide Selection of 45 RPM Records
Featuring Such Singles As "My Bonnie,"
"The Saints," "I Want To Hold You" and
"I Saw Her Standing There"

YOUR CHOICE 89c

See and Hear "The Beatles" On The Ed Sullivan Show
This Sunday at 8:00 p.m.

J.I. Newberry Co. Allegany County's Most Complete Dept. Store

1. Најава наступа Битлса код Еда Саливана. *The Wellsville Daily Reporter*, 7. фебруар 1964, 2.

2. Обожавательке код Еда Саливана. *The New York Daily News*, 10. фебруар 1964, 3.

3. "Битлси фризуре". *The Desert Sun*, 14. фебруар 1964, 9.

4. Битлси долазе у Сан Франциско. *The Daily Banner*, 20. август 1964, 7.

5. *The Bulletin*, 21. август 1964, 12.

6. Битлси су Лос Анђелесу. *The Chicago Tribune*, 19. август 1964, 1.

7. Најава за филм *A Hard Day's Night*. *The Desert Sun*, 21. август 1964, 6.

10

Lodi News-Sentinel
Fri., Aug. 21, 1964

BEATELITIS — Hysterical San Francisco teen-agers on stretchers are comforted by friends and firemen after they were overcome at the sight of their heroes from Britain—the Beatles. The quartet arrived in the Bay City Tuesday to give their first

American performance of this trip to a crowd of about 17,000 at the Cow Palace, which has been sold out for months. Last night, 7000 teen-agers heard the Beatles perform in Las Vegas.

—UPI Telephoto

8. Обожавателка Битлса у Сан Франциску. *The Lodi News-Sentinel*, 21. август 1964, 10.

THE DAILY BANNER

THREE OF THE BEATLES WENT NIGHT CLUBBING in Los Angeles before departing for Denver, Colo., and they stayed only 15 hectic minutes, during which they became unhappy because they couldn't see the show and one of them reportedly sprayed liquid from a glass on a photographer, a sheriff's deputy and a woman believed to have been actress Mamie van Doren. The Whiskey a Go-Go club was so jammed the Beatles had to be lifted bodily (left) to a corner booth, where actress Jayne Mansfield was seated. Top right George Harrison points a finger at the news photographer and (lower right) holds a glass after throwing his drink. At left is Ringo Starr, at the right is John Lennon.

9. Битлси у проводу, Лос Анђелес. *The Daily Banner*, 27. август 1964, 8.

They're getting ready for the Beatles, who land in town Sept. 5. Eileen Flynn (from left), Janet Long, Bess DeVere, and Pat Scully, all of the Wheaton Community Beatle society, want to give the boys a homemade Beatle cake.

This Beatle rug has taken five months to make, but if it will get its creators close to their heroes, the time is worth it. The New Trier students are (from left) Ellen Callas, Jane Kipley, Pam Sturgis, Cynthia Johnson, and Tanya Herzog.

[TRIBUNE Staff Photos by John Bortley]

10. Обожавательке праве поклоне за Битлсе. *The Chicago Tribune*, 28. август 1964, 13.

BEATLE WORSHIPPER is Richie Six, shown waiting (after several hours) for the arrival of the Beatles at San Francisco airport for a date at the Cow Palace. Beatlemania also shook Los Angeles today, and will get worse as the city awaits the British singing group's Hollywood Bowl appearance Sunday night.

(NEA Telephoto)

11. *The Desert Sun*, 19. август 1964, 1.

12. Концерт у Хјустону 1965. године. *The Miami News*, 20. август 1965, 1.

13. *Billboard Magazine*, 28. август 1965, 16.

BEATLES BURNED BLACK—Donna Woods of Longview applies a torch to a huge pile of blackened Beatle lore, ending a 10-day "Burn the Beatle" campaign following John Lennon's infamous mark that his group is "more popular than Jesus."

Hundreds of youths contributed records and pictures of the vocal group for the bonfire. Several thousand persons witnessed the burning. But the appeal of the Beatles was quite different in Cleveland, Ohio. See story on Page 7. (AP Photo)

14. Спаљивање плоча Битлса.
The Victoria Advocate, 15.
август 1966, 1.

15. Омот албума *Yesterday And Today*. "Yesterday and Today", https://en.wikipedia.org/wiki/Yesterday_and_Today, (30. август 2018.).

Beatles Fans Go Nuts

Photographs by Anne P. Buxton
and John Short

17. Бостон 1966. *The Pittsburgh Press*,
19. август 1966, 4.

18. Обожавање у Детроиту, *The Milwaukee Journal*, 14. август 1966, 20.

19. TWA Skyliner Magazine, 30. август 1966, 2.

20. Обожаваатељка покушава да уђе у кола и види Битлсе. *The Spokane Daily Chronicle*, 22. август 1964, 1.

Литература

- 1) Alan Brinkley, Ellen Fitzpatrick, *America in modern times: since 1890*, New York, 1997.
- 2) Alan Petigny, *The permissive society: America, 1941-1965*, New York, 2009.
- 3) Jeremy Roberts, *The Beatles: music revolutionaries*, Minneapolis, 2011.
- 4) Jim Wentzel, *The Beatles (Rock & Roll hall of fame)*, New York, 2002.
- 5) Kate Siobahn, *The Beatles: a musical biography*, Santa Barbara, 2010.
- 6) Steven D. Stark, *Meet the Beatles: a cultural history of the bend that shook youth, gender, and the world*, New York, 2005.
- 7) Tim McNeese, *The Cold War and Postwar America 1946-1963*, New York, 2010.